

DJELA SVETE STOLICE U ČETVRTOJ GODINI RATA

(Važnije odredbe i rješenja objavljena u »Acta Apostolicae Sedis«, XXXV., 1943.)

Dr Franjo Herman

ACTA S. SEDIS ANNO QUARTO BELLI

Summarium.

Exponuntur cum brevi commentario omnia acta S. Sedis publicata in vol. XXXV (1943) A. A. S.

Prošla godina (1943.), četvrta rata, bila je za Rim i Vatikanski Grad vrlo teška i odsudna.¹ Razumljivo je, da su se teška vremena i prilike, u kojima su se nalazile Sveta Stolica i rimske crkvene oblasti u toj godini, odrazile i u celom životu Crkve, pa je prošlo godište službenog glasila »ACTA APOSTOLICAE SEDI« i kakvoćom i kolikoćom građiva dosta oskudno, te su djela Svete Stolice pretežno upravljena ratu i ratnim nevoljama.

Prvi odsjek: SVETI OTAC PIJO XII. (I-Acta Pii PP. XII)

Ove je godine (1943.) u službenom glasilu Svete Stolice svega 36 akata samoga svetoga Očca,² i to: 2 Enciklike, 5 Apostolskih konstitucija, 1 Ručno pismo, 9 Apostolskih listova, 9 Običnih pisama, 7 Nagovora i 3 Govora na krugovalu.

Sveti Otac ni u ovim strahovitim ratnim vremenima ne prestaje izvršivati svoju vrhovnu Učiteljsku službu, pa su tako i prošle godine objavljena dva oveća njegova Enciklička pisma (Litterae Encyclicae). Prva o Otajstvenom Tielu Isusa Krista i o na šemu sjedinjenju u njemu s Kristom,³ a druga o Načinu, kako da se naj-

¹ Zbog težkih događaja, koji su se u četvrtoj ratnoj godini dogodili u Italiji, bio je saobraćaj sa Svetom Stolicom vrlo otežčan, a u drugoj polovici godine skoro posvema onemogućen. Ipak smo dobrotom osoba, koje su doputovale iz Rima, dobili zaostale brojeve službenog glasila Svete Stolice za g. 1943., pa nam je tako omogućeno donieti običajni prikaz AAS i za prošlu godinu.

² Predprošle ih je godine (1942.) bilo još 61!

³ Pii PP. XII, Litt. encycl., *Mystici Corporis Christi*, 29. Iun. 1943.: de *Mystico Iesu Christi Corpore deque nostra in eo cum Christo coniunctione*. AAS, 1943, 193-248.

zgodnije unapriedi proučavanje Svetoga Pisma.⁴

U prvoj se izlaže vjerska nauka o otajstvenom tielu Kristovom, a ima 3 diela: 1. Crkva kao otajstveno Kristovo tielo, 2. Jedinstvo viernika s Kristom, i 3. Pobude za kršćanski život u svezi s tom vjerskom istinom.⁵

U drugoj enciklici, koja je izdana o 50-setoj godišnjici glasovite biblijske enciklike Leona XIII.,⁶ razpravlja se o proučavanju Svetoga Pisma, napose o načinu, kako da se ono najbolje unapriedi. Enciklika ima 2 diela, u prvom sv. Otac izlaže, što su učinili njegovi najbliži Predšastnici: Leo XIII., Pijo X. i Pijo XI. za unapređenje biblijskog studija, a u drugom daje sa svoje strane nove smjernice za takovo unapređenje.⁷

Apostolske konstitucije (Constitutiones Apostolicae sub plumbo, dakle bule) rade (kao obično) izključivo o novom razgraničenju biskupija i misijskog područja.⁸

Jedino ove godine objavljeno Ručno pismo⁹ sastavljeno je talijanski i nije upravljeno poimence ni na koga. U njemu sv. Otac daje posebni pravilnik (statut) za upravu jednog crkvenog dobrotvornoga Zavoda u Italiji, nedaleko Rima (Hospitium a Divina Providentia in urbe Neptunia).¹⁰

Apostolski listovima (breveima) podjeljuje se nekim odličnim crkvama (svega 6) dostojanstvo manje Bazilike; postavljaju se nebeski Zaštitnici,¹¹ a u jednom se potvr-

⁴ Pii PP. XII., Litt. encycl., *Divino afflante Spiritu*, 30. Septembr. 1943.; de Sacrorum Bibliorum studiis opportune provehendis. AAS, 1943, 297-326.

⁵ Prievod ove enciklike na hrvatski donio je Katolički List (Zagreb 1943.) br. 33 (str. 365) i sl. Vidi o njoj članke: Dr A. Živkovića (»Nova Enciklika Pape Pija XII.«) u Kat. Listu, 1943., str. 405-407; Dr. P. Ivanišića u đak. Glasniku, 1943., str. 97-101 i P. J. Gemmela (»Crkva kao čitav Krist, — uz novu encikliku o mističkom tielu Kristovu«) u Životu (Zagreb 1943.), str. 184-198.

⁶ Leonis PP. XIII., Litt. encycl., *Providentissimus Deus*, 18. Novembr. 1893. ASS, 26 (1893/94.), 278 sll.

⁷ Hrvatski prievod ovog encikličkog pisma donio je Kat. List, 1944., br. 6., str. 61. sll.

⁸ Tri od njih razgraničuju neke biskupije (AAS, 1943, 385, 273, 388), a dvie Apostolske prefekture (AAS, 1943, 97, 249).

⁹ *Chirographus*, 2 Iun. 1943, de normis quibus regitur Hospitium a Divina Providentia, in urbe Neptunia a Benedicto PP. XV. fundatum. AAS, 1943, 161.

¹⁰ To je gradić Nettuno, gdje je međutim uslijedilo ratno izkrcavanje (mostobran Anzio-Nettuno), pa je po svoj prilici i taj zavod razoren.

¹¹ Bl. Dj. Marija od Navještenja (B. M. B. ab Angelo Annuntiatata) za grad Viareggio u Italiji (Litt. Ap. Viareginae civitatis infra fines, 15. Aug. 1943., AAS, 1943, 392), te Sv. Franjo Paulski za sve pomorske visoke škole, brodarska društva i brodare u Italiji (Litt. Apost. Quod Sanctorum Patronatus, 27 mart. 1943. AAS, 1943, 392).

đuju ustanove (konstitucije) jednog redovničkog zbora (kongregacije).¹²

Od 9 Običnih pisama (Epistulae) sv. Otca upravljena su 4 na neke crkvene dostojanstvenike prigodom raznovrstnih godišnjica (jubileja); u jednomu,¹³ koje je upravljeno na kard. Pietra Fumasoni-Biondi-a, predstojnika sv. Zbora za Razširenje Vjere, zahvaljuje se sv. Otac za znanstveno djelo, koje pod naslovom »Tu es Petrus« obrađuje osnutak Apostolske Stolice u Rimu po sv. Petru, a objavila ga je visoka bogoslovska škola kod ove Kongregacije (Collegium atque Athenaeum Urbanum de Propaganda Fide) i prikazala sv. Otcu prigodom 25-godišnjice njegovog biskupskog posvećenja.

S ratnim strahotama su u svezi 4 pisma: jedno upućeno upravitelju biskupije grada Rima (vice sacra in Urbe Antistitem) kard. Marchetti-Salvaggiani-u¹⁴ poslije prvoga zračnoga napadaja na Rim, kada je bila razorena bazilika San Lorenzo. U tom pismu kaže sv. Otac među ostalim, da je sa svoje strane sve poduzeo i pokušao, da očuva sveti grad od napadaja iz zraka (»perchè alla Nostra diletta Roma fossero risparmiati gli orrori e i danni dei bombardamenti«). Upozoravao je na to, da se usred Rima i stoga posebice izložen pogibli kod zračnih napadaja nalazi Vatikanski Grad (»la nostra Città del Vaticano, Stato indipendente e neutrale, che accoglie inestimabili tesori di fede e di arte, patrimonio sacro non soltanto della Sede Apostolica, ma dell'intero mondo cattolico«), ali je sve bilo uzalud.

Tri su pisma¹⁵ ove godine bila upravljena na državnog tajnika kard. Alojzija Maglione, da pozove sve Biskupe kat. Crkve, a preko njih sve vjernike, da se po celom kršćanskom svijetu izvrše javne molitve Bl. Djevici Mariji za mir, i to kroz mjesec svibanj, na dan Velike Gospe (15. VIII.) i na blagdan Bezgrješnog Začeca (8. XII.).

Besjeda (Sermo) objavljena je ove godine samo jedna,¹⁶ koju je sv. Otac održao na Badnjak (1942.) pred kardinalima i prelatima Rimske kurije, pa u tom govoru iztiče strahovitu opreku, koja na sveti ovaj Badnji dan postoji između blage viesti mira iz Betlehema i strašnoga klanja i razaranja po celom svijetu (»tra il dolcissimo Messaggio del Principe della pace

¹² Litt. Apost. Cum ex Summi Pontificatus, 13. Iun. 1943, quibus constitutiones Congregationis Casamariensis e Sacro Ordine Cisterciensi plenius recognitae adprobantur. AAS, 1943, 390.

¹³ Ep. Pulcherrimum sane, 24. Febr. 1943. AAS, 1943, 68.

¹⁴ Ep. A Lei, che così a vicino, 20. Sept. 1943. AAS, 1943, 252.

¹⁵ Ep. Singulis annis, 15. Apr. 1943. (AAS, 1943, 103); Ep. Dum diffracta miserrime, 7. Aug. 1943. (AAS, 1943, 255); Ep. Quamvis immanis, 25. Nov. 1943. AAS, 1943, 362.

¹⁶ Sermo, Di anno in anno il Nostro cuore, 24. Decembr. 1942. AAS, 1943, 5.

in Betlehemme e l'angoscioso spettacolo di un mondo, chi si dibatte e si dilania nella violenza»).

N a g o v o r i (Allocutiones) — svega 7 — održani su: Članovima papinske Akademije znanosti početkom sedme godine (21. II.) od njezinog osnutka;¹⁷ nadalje rimskim korizmenim Propovjednicima (13. III.) o prirodi i učincima molitve;¹⁸ djevojka talijanske Kat. Akcije prigodom 25-godišnjice njihovog rada (24. IV.); Kardinalima prigodom čestitanja papinog imendana (2. VI.); talijanskim radnicima prigodom sastanka u Rimu i čestitanju papinoj 25-godišnjici biskupskog posvećenja (13. VI.); poslaniku Finske kod sv. Stolice prigodom predaje vjerodajnice (26. VI.); te talijanskom narodnom Odboru za proslavu papinog jubileja (25-godišnjice), pošto je ona završena (4. VII.).¹⁹

Na krugovalu (Nuntii radiophonici) govorio je sv. Otac ove godine samo dva puta, a objavljen je još i njegov običajni Božićni govor na krugovalu od prošle godine (24. 12. 1942.),²⁰ u kojemu je govorio o uvjetima za pomirenje naroda i o temeljnim načelima unutarnjega poredka u državama (»delle condizioni e dei fondamenti necessari ad una pacificazione e ad un vero ordine nell'interno delle Nazioni«).²¹

Taj potresni govor završava (»Considerazioni sulla guerra mondiale e sul rinnovamento della società«) oštrim i otvorenim odsuđivanjem sadanjih ratnih strahota i pozivom na sve narode svijeta, da se trgnu i učine kraj ovom sveobćem rušenju i propasti.

O ratnim strahotama govorio je sv. Otac na krugovalu i prigodom četvrte obljetnice od početka rata.²² Papa najprije podsjeća na to, kako je on nekoliko dana prije početka neprijateljstava — 24. VIII. 1939. — upravio svima državnim vladama i narodima očinski poziv i ozbiljnu opomenu: Ništa nije izgubljeno, ako se sačuva mir, a sve može propasti, ako se započne s ratom (»Nulla è perduta con la pace. Tutto può esser

¹⁷ AAS, 1943, 69. To je dubokcuman govor sv. Oca o znanosti i znanstvenom radu.

¹⁸ AAS, 1943, 106.

¹⁹ Napadno je, da sv. Otac ove godine (1943.) nije primio, kako je to do sada redovito bivalo, auditore i službenike Rimske Rote u skupnu audienciju početkom nove službovne godine (u listopadu). Uzrok treba očitno tražiti u tom, što taj početak službovne godine pada u mjesec listopad, a u to je vrijeme već ratni vihor uvelike zahvatio Rim. Tako je na žalost mukom prošla i značajna 25-godišnjica, od kako je stupio na snagu novi Kodeks kanonskog prava (1918—1943.)!

²⁰ Nuntius Radiophonicus, Con sempre nuova freschezza, 24. Decembr. 1942. AAS, 1943, 9.

²¹ Vd. Kat. List, 1943, 58 sll.

²² Nuntius Radiophonicus, Si campioni oggi, 1. Semptembr. 1943., quatro vertente anno ab inito praesenti bello, orbi universo datus. AAS, 1943, 277.

perduto con la guerra»). Govorio je onda gluhima, a sada na početku pete godine rata moraju oni, koji su se oglušili njegovom pozivu uviditi po žalostnoj zbilji, koliko su njegove rieči i predskazanja bila istinita. Ratno je zbivanje zauzelo razmjere, koji prelaze sve granice časti i pravila svakog prava — božanskog i ljudskog (»Guerra totale, che porta ad oltrepassare qualunque onesto limite e ogni norma di diritto divino ed umano«).

Sveti se Otac obraća i opet potresnim riečima na sve one, koji mogu učiniti da se uzpostavi mir i zaklinje ih bezkrajnim jadima i nevoljama, u koje je ratni vihor bacio milijune nevinih ljudi, da učine tomu užasu kraj. »Tko je zaista moćan, ne treba prezati, da bude velikodušan. Dajte svima narodima ufanje, da dolazi dostojan mir, koji ne će vriedati ni njihovog prava na život ni njihove časti« (La vera forza non ha da temere di essere generoso. Date a tutte le Nazioni la fondata speranza di una pace degna, che non offenda nè il loro diritto alla vita nè il loro sentimento di onore).

Na krugovalu govorio je sv. Otac te godine samo još jedanputa, i to španjolskim jezikom učesnicima peruanskog Euharistijskog kongresa (12. I., 1943.), koji je održan u gradu Truillo (in urbe Truxillensi) u Lima-Peru (Južna Amerika).

Drugi odsjek: SVETI ZBOROVI (II-Acta SS. Congregationum)

I Rimski sveti Zborovi (Sacrae Congregationes) objavili su u toj teškoj godini samo neznatan broj riešidbi, svega 28, a i od toga otpada polovica (14) na sam Sv. Zbor za Obrede (SCRituum) i to izključivo u stvarima postupka za proglašenje novih Blaženika i Svetaca.

I. VRHOVNI SVETI ZBOR SVETE SLUŽBE (SSCSOfficij) objavio je svega samo tri akta.

Odlukom (Decr. 26. Ian. 1943. AAS, 1943, 25) zabranjeno je i stavljeno u Popis (Index) zabranjenih knjiga djelo: S t e p h a n o s J o h a n n e s, Christliche Einheit im Zeichen des Kreuzes.

O b j a š n j e n j e m (Declaratio, 17 Apr. 1943, de prohibitive librorum. AAS, 1943, 144) upozoruje sv. Oficij na kanonske propise o zabrani knjiga (kk. 1395-1405), te posebice naglašuje dužnosti, koje u tom pogledu imaju Ordinariji prema odredbi k. 343, 1 u svezi s kk. 1395, 1 i 1397, 4).²³

S a o b ć e n j e m (Communicatio, 26 Nov. 1943. AAS, 1943, 398) objavljuje se, da je po odredbi Sv. Oficija udaren obusta-

²³ U nadbiskupiji zagrebačkoj izdana je tim povodom OKRUŽNICA od 25. VI. 1943., br. 6110. svemu svjetovnom i redovnom kleru o prijavljivanju zabranjenih knjiga. Vd. Katolički List, Zagreb 1943., 301.

vom izvršivanja bogoslužnih čina (suspensione a divinis) svećenik nadbiskupije Goričke Lukas Anderwald zbog toga, što se je oglušio pozivu, da osobno dođe pred Sv. Oficij, koji mu je dostavljen pod prijetnjom obustave (suspensije).

II. SVETI ZBOR ZA KONZISTORIJE (SCConsistorialis) objavio je osim većega broja imenovanja novih Biskupa, samo jednu odluku manje važnosti.²⁴

III. SVETI ZBOR ZA IZTOČNU CRKVVU (SCOrient.) objavio je također samo jednu Odluku,²⁵ kojom sveta Stolica na molbu nekih Biskupa grčkoga (bizantinskoga) obreda daje odobrenje, da vjernici toga obreda mogu primiti sa svima običajnim oprostjenjima i povlasticama pet škapaulara blagoslovljena njihovim obredom.

III. SVETI ZBOR ZA SVETA OTAJSTVA (SCSacram.). I ovaj je sv. Zbor objavio samo jedan akt, i to jednu vrlo važnu Uputu,²⁶ izdanu u obliku Pisma (Epistula ad Ordinarios) na Ordinarije, o čuvanju i zaštiti Presvetog Oltarskog Otajstva protiv ratnih napadaja. U toj se uputi daje među ostalim ovlaštenje, da se Presveto Otajstvo u bogomoljama (oratorijima) redovničkih i drugih zajednica, smije prenieti i stalno čuvati u skloništu protiv zračnih napadaja, ako zajednica ima zasebno i odijeljeno sklonište. Isto vriedi i za gradske crkve, koje su posebice napadajima izložene. Posvećene se čestice mogu po noći skloniti i čuvati izvan svetohraništa na prikladnom i dostojnom mjestu, koje može biti i izpod crkve ili svetišta, pa i u župskoj kući. Preporuča se, ako je tako sigurnije, da se svaki dan posveti samo toliko čestica, koliko je u taj dan potrebno za svete pričesti, te ostavi nekoliko za možebitne svete poputbine bolesnicima, a ostale da se potroše (konzumiraju). Ove posvećene čestice za bolesnike ne treba čuvati u pričestniku (ciboriju), nego po mogućnosti u posebnoj podpunoma zatvorenoj posudici od čvrste kovine (theca). Ovu neka svećenik u slučaju opasnosti uzme i ponese na sigurno mjesto. — U slučaju skrajne nužde, kada nema svećenika, a svetim česticama prieti oskvrnuće, mogu ih i moraju i sami vjerunici (koje o

²⁴ Decretum, Cum ecclesiastica provincia Limana, 31 Maii 1943, de titulo primatiali ad honorem Metropolitanæ Ecclesiæ Limanæ (AAS, 1943, 280). Ovim se dekretom podjeljuje nadbiskupu i metropolitu crkvene pokrajini limanske (Lima-Peru) u Južnoj Americi, prema k. 271. počasni naslov primasa.

²⁵ Decretum, 7 Apr. 1943, quo ordo benedicendi et imponendi quinque Scapularia sub unica formula secundum ritum byzantinum approbatur. AAS, 1943, 146. Za taj blagoslov propisan je u toj odluci i poseban obrazac (formula).

²⁶ SCSacram., Epistula, Quam longe lateque, 15 Sept. 1943, de custodia et protectione Sanctissimæ Eucharistiæ adversus bellicos incursus. AAS, 1943, 282-285.

tom treba podučiti) prenieti na sigurno mjesto, a ako su se možda razsule, pomnivo ih potražiti i pokupiti.²⁷

IV. SVETI ZBOR SABORSKI (SCConcilio). I ova je vrhovna rimska oblast za unutarnju crkvenu upravu izdala ove godine samo jedno Rješenje (Resolutio) u jednom administrativnom sporu, te dvie načelne Rješidbe, u kojima se u predmetu t. zv. Apostolskih pridržaja (reservationes Apostolicae) daje obvezatno tumačenje odnosnih odredaba u Kodeksu Kan. Prava.

1. Rješenje o podjelama među prisutne.²⁸ U Stolnom kaptolu jedne nadbiskupije nastao je spor između Kaptola i dvojice kanonika slavljenika (canonici iubilati), koji su pozivom na odredbu kan. 422 § 2 tražili, da im se priznaju svi prihodi njihove nadarbine, pa i one, koji otpadaju na t. zv. podjele među prisutne (distributiones inter praesentes). Kaptol im je naime uzkratio ove prihode, jer da im ove podjele među prisutne, pa čak ni dnevne podjele (distributiones quotidianae) ne pripadaju na temelju izričite odredbe sadržane u tamošnjoj biskupijskoj sinodi, te odredaba kaptolskih ustanova (statuta) i na osnovu zavedenog običaja.

Sveti je Zbor spor riešio u korist kanonika slavljenika.²⁹

U obrazloženju se iztiče, da treba razlikovati između »podjela dnevnih« (distributiones quotidianae) po kan. 395. i »podjela među prisutne« (distributiones inter praesentes) po kan. 422 § 2. Prve pripadaju »marnima« (diligentibus), a među ove se »per fictionem iuris« moraju bezuvjetno ubrojiti i kanonici, koji su od sv. Stolice dobili slavljeničku pogodnost (indultum iubilationis) po kan. 422 § 1. Druge (inter praesentes) pripadaju također kanonicima slavljenicima prema izričitoj odredbi kan. 422 § 2, osim ako su zakladatelji ili darovatelji izriekom protivno propisali. Protivne odredbe diecezanske sinode i kaptolskih statuta nemaju kreposti, jer nisu u skladu s obćim pravom,³⁰ a o protivnom običaju ne može biti govora, jer u tom

²⁷ U zagrebačkoj nadbiskupiji izdana je o tom OKRUŽNICA, od 8. II., 1944., br. 1078/1944. o čuvanju presv. Otajstva u sadanjim ratnim prilikama. Vd. Katolički List, 1944., 69.

²⁸ SCConc., Resolutio, 22 Febr. 1942, distributionum inter praesentes. AAS, 1943, 182-184.

²⁹ RESOLUTIO. — Proposito itaque in Comitii plenariis diei 14. Februarii 1942 dubio: An iubilati ius habeant ad distributiones inter praesentes in casu; Emmi Patres huius Sacrae Congregationis responderunt: Affirmative, nisi obstet expressa fundatorum vel oblatorum voluntas: cauto praeterea ut Capitulum. T. hac in re propria statuta capitularia emendet ad normam Codicis iuris canonici. AAS, 1943, 184.

³⁰ »Quae praescripta tamen sunt contra ius commune a Codice firmatum in canone pluries citato, immo nullius sunt momenti, attenta quoque ommissione distinctionis, qua laborat argumentatio Capituli, inter distributiones quotidianas et inter praesentes.«

Kaptolu, kako je utvrđeno, već više od 60 godina uobće nije bilo kanonika slavljenika.³¹

2. Dvie načelne rješitbe o Apostolskim pridržajima.³²

Sav posao oko podjelbe takovih nadarbina, koje su pridržane Svetoj Stolici prema odredbama kan. 1435. spada na rimski Ured (Officium Curiae Romanae), koji nosi naslov Apostolska Datarija (Dataria Apostolica). Ured je u provedbi ovih odredaba izdao već jedan Pravilnik³³ i Naputak.³⁴ Sada je Datarija ustanovila, da se u praksi ne obdržavaju kako treba, propisi sadržani u kan. 1435, § 1 st. 4, te 1435, § 3. Kardinal pročelnik Datarije (Cardinalis Datarius) upućen je od Svetog Oca, da predmet iznese pred Sveti Zbor Saborski, koji je nadležan za provedbu ovih odredaba, jer se odnose na unutarnju crkvenu upravu.³⁵ Ovaj je sveti Zbor uzeo oba predmeta u razmatranje, pa je objavio dvie svoje načelne rješitbe. U prvoj je izrečeno, da se odredba kan. 1435, § 1 st. 4³⁶ ima tako razumjeti, da je Svetoj Stolici pridržana i ona nadarbina, koju je neki nadarbenik posjedovao, pa je ona upražnjena time, što je on najprije podnio ostavku, a onda je bio predložen Svetoj Stolici za drugu nadarbinu koju popunjuje Sveta Stolica kao pridržanu.³⁷ Prema tomu zabranjeno je nadarbeniku podnositi ostavku na nadarbinu u tu svrhu, da se izbjegne tomu, da popunjenje njegove nadarbine ne podpadne pod pridržaj time, što će on od strane Svete Stolice biti promaknut ili premješten

³¹ »Consuetudinem quod spectat, hoc unum animadvertere praestat, in memorato Capitulo sexaginta abhinc annis nullum fuisse canonicum, qui iubilationis indultum a Sede Apostolica obtinuerit.«

³² S C C o n c., Resolutio, 20. Decembr. 1942. reservationum Apostolicarum. AAS, 1943, 148. SCConc., Responsum ad dubium, 12 Iunii 1943, reservationis beneficiorum in Urbe. AAS, 1943, 399.

³³ NORMAE, servandae ab Ordinariis in impetranda ab Apostolica Sede collatione beneficiorum. AAS, 1930, 525-526.

³⁴ Instructio, Diuturnum rerum, 1. Ianuarii 1942, de observandis a Rvmis Ordinariis quum ab Apostolica Dataria collationem petant beneficiorum non consistorialium, quae ad normam iuris Apostolicae Sedi sint reservata vel devoluta. AAS, 1942, 113-118. Vd. Bogosl. Smotru, 1943, str. 42 sl.

³⁵ I izdavanje spomenutog Pravilnika od g. 1930. i Naputka od g. 1942. spadalo je (prema Motupror. Bened. XV, Cum iuris, 15 Sept. 1917. AAS, 1917, 483) na SCConcilli, jer provedbene naredbe treba da izdavaju Kongregacije, a ne Uredi.

³⁶ Po toj odredbi pridržane su Apostolskoj Stolici »one nadarbine, na koje je Rimski Prvosvećenik stavio ruke sam ili po punomoćniku na jedan od ovih načina: ako je proglasio izbor za nadarbinu ništavim, ili je zabranio izbornicima pristupiti izboru; ako je on primio odreknuće; ako je on nadarbenika promaknuo, premjestio ili mu je nadarbinu oduzeo; ako je nadarbinu dao u povjerbu.«

³⁷ SCConc. ad dubium: »An, ad mentem canonis 1435 § 1 n. 4, collati cum canonibus 6 nn, 2-4 et 20 C. I. C., sit Apostolicae Sedi reservatum beneficium resignatum intuitu alterius beneficii reservati; Resp. Affirmative.«

(po prijedlogu Ordinarija) na drugu nadarbinu, koju podjeljuje Sveta Stolica. Takovo je odreknuće u svakom slučaju učinjeno barem objektivno in fraudem legis,³⁸ pa se time prema starom pravu (s kojim se novo u k. 1435. u glavnom slaže) i prema stilu Datarije, (u smislu propisa k. 6, 2-4 i k. 20) mora odredba kan. 1435. § 1, 4 tako razumjeti, da postoji pridržaj i za takovu nadarbinu, za koju je podnesena ostavka in fraudem legis, jer je i na nju papa »stavio ruku« (manus imposuit).

Druga rješitba, koja se odnosi na odredbu kan. 1435 § 3³⁹ od manje je obće važnosti. U njoj je izrečeno, da i dalje važi propis iz t. zv. Pravila Apostolske Kancelarije (Regulae Cancellariae Apostolicae), koje su inače dokinute,⁴⁰ prema kojemu su propisu Svetoj Stolici pridržane nadarbine kod naslovnih crkava Rimskih Stožernika (kardinala), ako su upražnjene onda, kada je odnosni Stožernik odsutan iz Rima.⁴¹

VII. SVETI ZBOR ZA SJEMENIŠTA I SVEUČILIŠTA (SCSem. et Univ.) objavio je (AAS, 1943, 369) Pravilnik (Statuta) za Djelo svećeničkih zvanja (Pontificium Opus Vocationum Sacerdotalium), koje je osnovano motuproprijem Pija XII. Cum nobis, 4 Novembr. 1941. (AAS, 1941, 497).

Ostali Svėti Zborovi nisu objavili prošle godine nikakvih odredaba obće važnosti.⁴²

³⁸ »Fraudem in casu spectari obiective, praecisione, nempe facta a malitia subiectiva vel a fraudulenta renunciantis intentione; praesumptionem huiusmodi fraudis haberi quando beneficiarius suo beneficio renuntiavit tempore vacationis alius beneficii reservati, et hoc assecutum est; his in adiunctis haberi eo ipso fraudem, quin de malitiosa resignantis voluntate inquirere opus sit.«

³⁹ Propis kan. 1435 § 3 glasi: »U pogledu podjelbe onih nadarbina, koje su osnovane u Rimu, moraju se obdržavati posebni zakoni, koji su o tom u kreposti.«

⁴⁰ »Verum quidem est quod Regulae Cancellariae Apostolicae, quae tales abrogatae sunt per Codicem Iuris Canonici. Attamen Codex plures earundem Regularum dispositiones servavit, inter quas certo recensendae sunt, quae respiciunt collationem et reservationem beneficiorum in Urbe vacantium dum Cardinales Titulares vel Diaconi a Romana Curia absunt, cum huiusmodi dispositiones constituent illas leges peculiarias antea vigentes, quas ipse Codex in memorato canone 1435 § 3 praescribit ut serventur.«

⁴¹ Rješitba glasi: SCConc. ad dubium: »An, ad normam canonis 1435 § 3 Codicis I. C., sit Sanctae Sedi reservata collatio beneficiorum vacantium in Titulis vel Diaconis dum Cardinales Titulares a Romana Curia absint; Resp.: Affirmative. AAS, 1943, 400.

Kako se vidi, obje ove načelne rješitbe u stvari sadržavaju vjerovno tumačenje kanona 1435, pa je time ponovno utvrđeno, da nadležnost Odbora za vjerovno tumačenje Kodeksa (Pontificia Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos) nije više ekskluzivna.

⁴² SC Propag. objavila je samo četiri upravne odredbe za misijska područja, a SCRitum, kako smo već spomenuli, veći broj (14) akata iz postupka za proglašenje Blaženika i Svetaca.

Treći odsjek: SUDIŠTA (III-Acta Tribunalium)

I. SVETO RIMSKO POKORNIČTVO (*Sacra Paenitentiarum Romana*).

Odsjek za oprostjenja (*Officium de indulgentiis*) kod ovoga sv. sudišta za unutarnje crkveno područje objavio je prošle godine također samo dvie odluke (dekreta):

1. Oprostjenja za molitvicu Presvetom Trojstvu.⁴³ Podijeljeno je oprostjenje od 30 dana svaki puta (*toties quoties*) vjernicima, koji skrušeno izmole određenu molitvicu Presvetom Trojstvu,⁴⁴ a podpuno oprostjenje uz običajne uvjete, ako je izmole kroz mjesec dana svaki dan.

2. Oprostjenja za pobožni zaziv.⁴⁵ Svi vjernici dobivaju oprostjenje od 50 dana, ako skrušenim srcem bilo u kojemu jeziku pobožno izgovore zaziv: »Gospode, spasi nas, pogibosmo« (*Domine, salva nos, perimus. Mt. 8, 25*), a podpuno oprostjenje uz običajne uvjete, ako taj zaziv tako izgovore kroz mjesec dana svaki dan.⁴⁶

II. SVETA RIMSKA ROTA (*Sacra Romana Rota*).

Sudište Svete Rimske Rote objavilo je (osim 8 izročnih poziva, koji su svi u parnicama o nevaljanosti ženitbe) kao obično popis presuda, koje su kod sudišta izrečene u godini 1942. Ukupni je broj ovih presuda: 82, od toga 80 u ženitbenim parnicama, a samo dvie u drugima.⁴⁷ Od ženitbenih parnica 77 je bilo o nevaljanosti ženitbe, dok je jedna rješavala pitanje o ništavosti presude, a dvie o uzgrednom sporu (*Incidentis*), a sve tri također u parnicama o nevaljanosti ženitbe.

Za parnice, u kojima se je radilo o valjanosti odnosno nevaljanosti ženitbe složili smo, po običaju, ovaj pregledni izkaz o razlozima, zbog kojih se je valjanost ženitbe pobijala:

⁴³ *SPaenit. Decr., 9 Febr. 1943, oratio ad Sanctissimam Trinitatem indulgentiis ditatur. AAS, 1943, 92.*

⁴⁴ Ta molitvica glasi:

»*Sanctissima Trinitas, adoramus te et per Mariam rogamus te. Da omnibus unitatem in fide eamque fideliter confitendi animum.*«

⁴⁵ *SPaenit. Decr. 13 Aug. 1943, indulgentiae conceduntur piam invocationem recitantibus. AAS, 1943, 292.*

⁴⁶ Osim toga izdala je Paenit. još jedan dekret (*Decr. 8 Maii 1943, prorogatur indultum Altaris privilegiati. AAS, 1943, 158*), koji nema više vrijednosti, jer je ovlast povlastice oltara dana svećenicima u papinoj jubilarnoj godini, produžena samo još za dan 29. VI. 1943. (*Petrovo*).

⁴⁷ Predprošle god. 1941. iznosio je taj broj 91, od toga 86 u ženitbenim parnicama. Poslovanje je dakle uzprkos rata samo neznatno opalo.

	parnica	negat.	pozit.
Sila ili strah (vis seu metus)	36	23	13
Manjak u pristanku (defectus consensus)	7	4	3
Izključenje bitnih dobara (exclusio bonorum)	14	9	5
Uvjet (conditio apposita)	6	4	2
Himba (simulatio)	1	1	—
Spolna nemoć (impotentia)	8	7	1
Javna ćudorednost (publica honestas) .	1	1	—
Manjak u obliku (defectus formae) . .	4	2	2
Svega ⁴⁸	77	51	26

Objavljen je, kao obično, i popis Rotinih odluka u parnicama, koje su g. 1942. završene drugčije (t. j. ne presudom).⁴⁹ Takovih je odluka bilo ukupno 39, i to 33 u ženitbenim parnicama (32 o nevaljanosti ženitbe, a samo jedna o razstavi od stola i postelje), a svega 6 u drugim parnicama.

Četvrti odsjek: UREDI (IV-Acta Officiorum)

Rimski Uredi (u strogom smislu, navedeni u kk. 260-264) nisu prošle godine objavile nijedan svoj akt. Samo Uredi u širem smislu (stalni kardinalski Odbori), koji se po sadanjem običaju u rimskoj Kuriji također nazivaju i broje među Urede Svete Stolice, objavili su svega 3 Odgovora (Responsa), i to jedan od strane kard. Odbora za Sveto Pismo (Pontificia Commissio de re Biblica), a dva od kard. Odbora za vjerovno tumačenje Kodeksa (Pontificia Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos).

1. Odgovor biblijskog Odbora o prievodima Svetoga Pisma.⁵⁰

U svezi s Odlukom istoga Odbora od g. 1934.⁵¹ daju se ovim odgovorom dvie upute:

A) Propisno (prema k. 1931.) odobrene prievode Svetoga Pisma na narodne jezike, koji su sačinjeni neposredno iz izvornika (dakle hebrejskoga, grčkog i t. d.) mogu svi vjernici upotrebljavati i čitati za svoju posebničku pobožnost, dapače

⁴⁸ Prema tomu je ženitba proglašena nevaljanom jedva u jednoj trećini parnica (33.7%).

⁴⁹ Sententiae editae anno 1942 (AAS, 1943, 33).

Decreta in causis aliter eodem anno finitae (AAS, 1943, 51).

⁵⁰ Pontificia Commissio de re Biblica, Responsum, 22 Aug. 1943. de versionibus Sacrae Scripturae in linguas vernaculas. AAS, 1943, 270.

⁵¹ Decretum, 30 Apr. 1934, de usu versionum Sacrae Scripturae. AAS, 1934, 345.

i pojedini Biskupi, pa i sastanci (konferencije) Biskupa mogu takove prievode, ako su sačinjeni od uvaženih biblicističkih pisaca, vjericima posebice preporučiti.

B) Kod čitanja dielova (perikopa) Sv. Pisma puku kod službe Božje od strane svećenika, moraju se upotriježavati⁵² prievodi sačinjeni prema latinskom bogoslužnom (liturgičkom) tekstu. Pri tomu se smije, ako treba, taj prievod puku objasniti prievodom iz izvornika ili kojim drugim, ako je taj shvatljiviji.

2. Dva odgovora Odbora za tumačenje Kodeksa.

A) Nadležnost biskupovog Punomoćnika za vjenčanja.

Sjedištni (rezidencijalni) biskupi, koji sebi nisu prema k. 366 § 1 imenovali Glavnog Namjestnika (Gener. vikara), a osobito oni Ordinariji, koji ga (po usvojenom danas mišljenju) u obće ne mogu postaviti,^{53a} mogu sebi ipak imenovati posebnog Punomoćnika (Delegata) za sve poslove prema odredbama k. 199 § 1.⁵³ Nije bilo posve jasno, da li je takav biskupski Punomoćnik (Delegat) nadležan samom tom obćenitom punomoći i za valjano i dopušteno prisustvovanje pri sklapanju ženitbi (prema odredbama kan. 1094.) ili to ne može, nego mu je potrebna posebna punomoć za svaki pojedini točno određeni slučaj (prema odredbama kan. 1096 § 1).

Odbor je odgovorio na stavljenu dvojbu: *odrečno* (Negative) t. j. odredba kan. 1096 § 1 vjerovno je protumačena u tom smislu, da ni takav biskupski Punomoćnik (Delegat) ne može dobiti obćenitu punomoć (delegationem generalem) za valjano prisustvovanje sklapanju ženitbi,⁵⁴ nego mu je potrebna posebna punomoć za svaki pojedini slučaj.

⁵² Kako je već jednom odgovoreno g. 1934. (AAS, 1934, 315).

^{53a} To se mišljenje osniva na rječima k. 198 § 1 i na nekim rješenjima Sv. Stolice, osobito na jednoj riešidbi SCProp. od 8. Decembr. 1918. (AAS, 1918, 120), po kojoj Prefekti i Vikari Apostolski trebaju posebno ovlaštenje (indult) za to, da sebi mogu postaviti Gener. Vikara. Među takove Ordinarije, koji sebi ne mogu postaviti Glavnog Namjestnika spadali bi i Apostolski Administratori. (Vd. o tom pitanju *Journal des Savants*, Paderborn 1939, I, 271).

⁵³ Razlika između takvoga Delegata i Gener. Vikara je u tom, što Gener. Vikar ima redovnu zamjensku vlast (iurisdictio ordinaria vicaria), a Delegat samo prenesenu (iurisdictio delegata). To dakako ima u mnogom pogledu različite pravne učinke. Jedan vrlo važan je eto utvrđen baš ovim najnovijim odgovorom: Gener. vikar valjano prisustvuje sklapanju ženitbi na svom području, te može za to delegirati, a Delegat ne može bez posebnog pojedinačkog ovlaštenja prisustvovati ženitbama, pa čak ne može za to ni dobiti obćenite punomoći.

⁵⁴ De Delegato episcopali quoad matrimonia. (AAS, 1943, 58). D. An Delegato episcopali, cui conceditur facultas delegata ad universitatem negotiorum iuxta canonem 199 § 1, hoc ipso concessa intelligatur vel saltem concedi possit delegatio generalis ad assistendum matrimoniis, attento canone 1096 § 1. R. Negative.

B) Imenovanje i djelokrug skrbnika za slaboumnika.

Prema odredbi k. 1648 § 1 mora se punoljetnoj osobi, koja nema porabe razuma (dakle u prvom redu slaboumnoj ili duševno bolesnoj osobi), ako takova ima pristupiti sudu, postaviti skrbnik (curator). U pogledu takovog skrbnika nije bilo iz propisa Kodeksa posve jasno, na koji se način ima postaviti i imenovati (kan. 1651.), te da li takav skrbnik može primiti za svojega šticeinika sudsku pozivnicu (k. 1712) i konačnu presudu (k. 1877).

Ovim je odgovorom⁵⁵ vjerovno riješeno: 1) Za postavljanje skrbnika odnosno za pripuštanje skrbnika, kojega je već postavila svjetovna vlast, dovoljno je upravno rješenje (dekret) Ordinarija, a nije potrebno, da se prije toga provede bilo kakav sudski postupak.⁵⁶ 2) Pozivnica i presuda (kao ni druga sudska rješenja) ne moraju se dostavljati osobno i neposredno slaboumnoj osobi, nego ih treba dostaviti skrbniku, koji ih može valjano primiti za i u ime svojega šticeinika.

⁵⁵ De curatore dementis. (AAS, 1943, 58) D. I. Utrum vi canonis 1651 § 1 et § 2 (vd. Corrigenda, AAS, 1943, 439) ad curatorem dandum iis, qui rationis usu destituti vel minus firmæ mentis sunt, requiratur regulare iudicium, an sufficiat decretum Ordinarii, prævia eiusdem prudenti inquisitione. II. Utrum denunciatio citationis et communicatio sententiæ, de quibus in canonibus 1712 et 1877, fieri debeat ipsi rationis usu destituto aut mente infirmo, an eorundem curatori legitime constituto.

R. Ad I. et II.: Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Oba su odgovora od 25. I. 1943.

⁵⁶ Prema tomu nije potrebno, da sud vodi bilo kakove izvide ili postupak o tom, da se netko proglasi slaboumnikom ili o tom, da li mu treba postaviti skrbnika niti sud izdaje skrbniku dekret, nego sve to spada na Ordinarija, koji ima odrediti, da se o tom provedu kratkim upravnim putem potrebiti izvidi, te izdati rješenje (dekret) za skrbnika.